

درس تاریخ شهر (و شهرنشینی در جهان)

از عهد باستان تا انقلاب صنعتی

شهر و شهرنشینی در یونان باستان (۳)

دکتر لادن اعتضادی / دکتر امیر طیبی

دانشگاه جندی شاپور

نیمسال اول ۱۴۰۱-۱۴۰۰

پولیس در دوران کلاسیک

دوران طلایی یادوران دموکراسی آتن

در این دوران آتن مرکز فرهنگی-هنری و سرمشق شهر و شهر نشینی دیگر پولیس ها است

فضاها و عرصه‌هاک عمومی در شهرهاک یونان

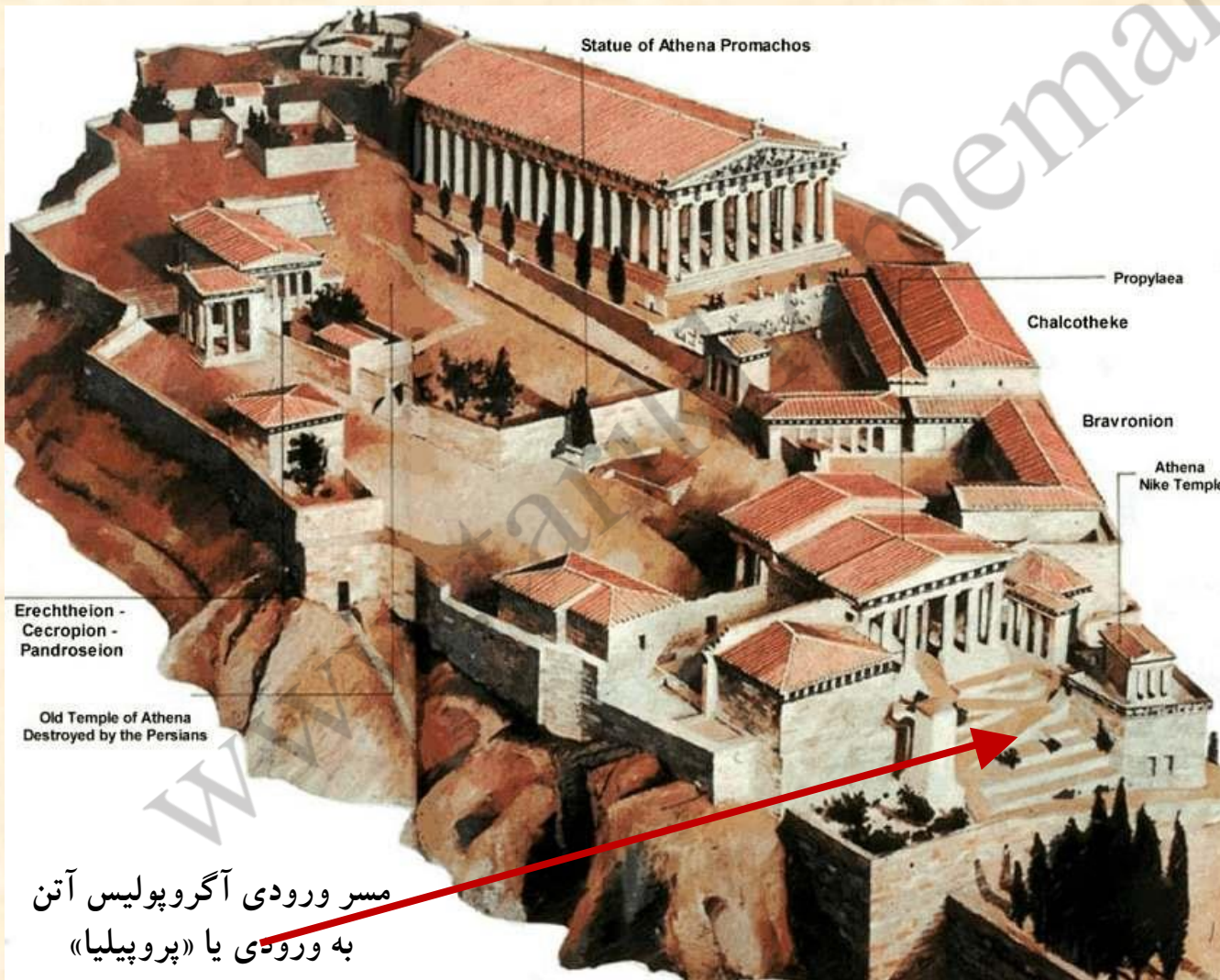
نخستین نمونه‌ها در شهرهای باستانی تا کلاسیک و هلنیستیک

۱- آکروپولیس‌ها

آکروپولیس آتن

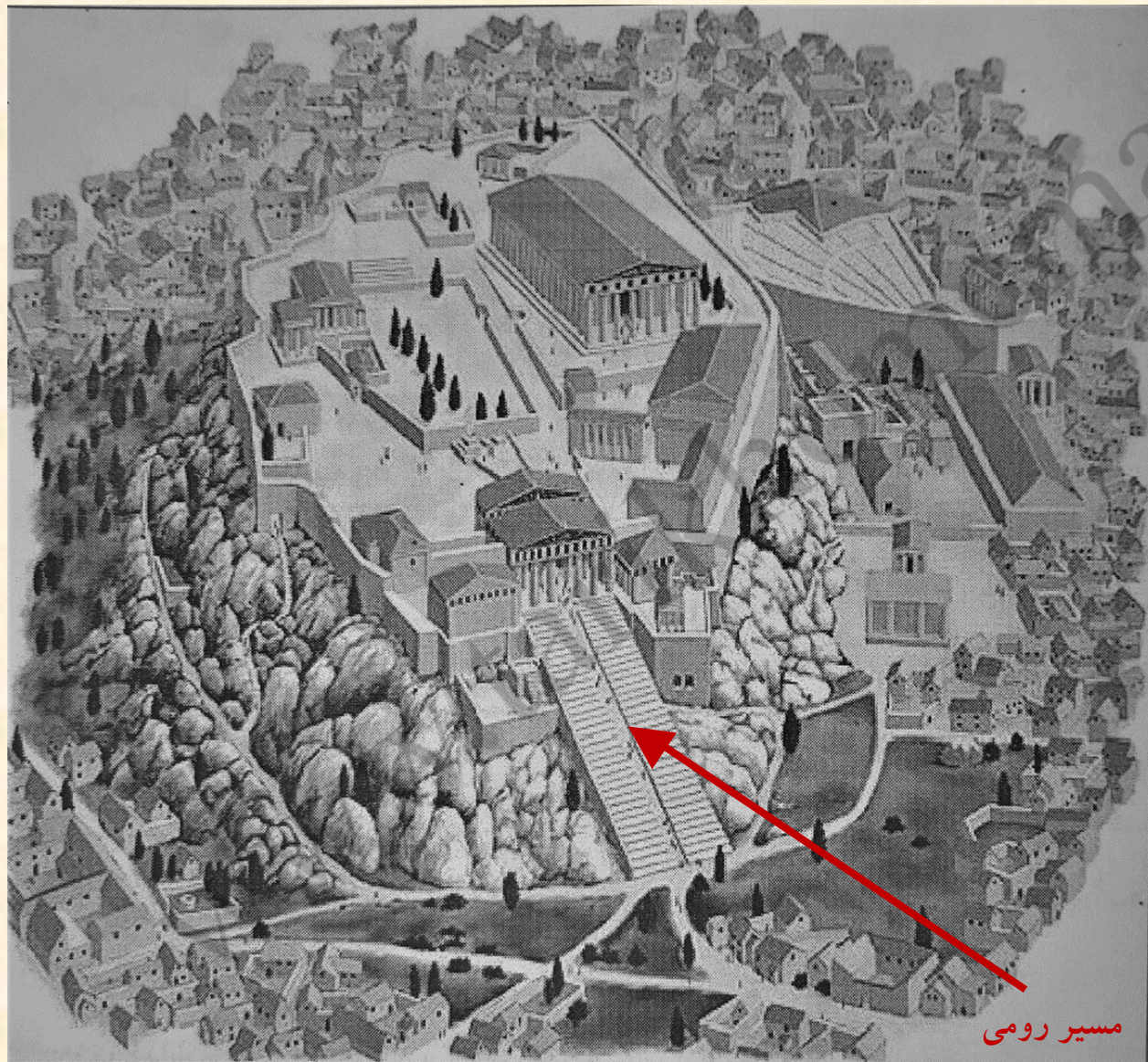
وضعیت آن در
دوره کلاسیک
یونان و پس از
بازسازی معبد
پارتنون.

ورودی به این
محوطه، به شکل
اصلی یونانی‌اش به
صورت زیگزاکی
ترسیم شده است.

فضاها و عرصه‌هاک عمومی در شهرهاک یونان

نخستین نمونه‌ها در شهرهای باستانی

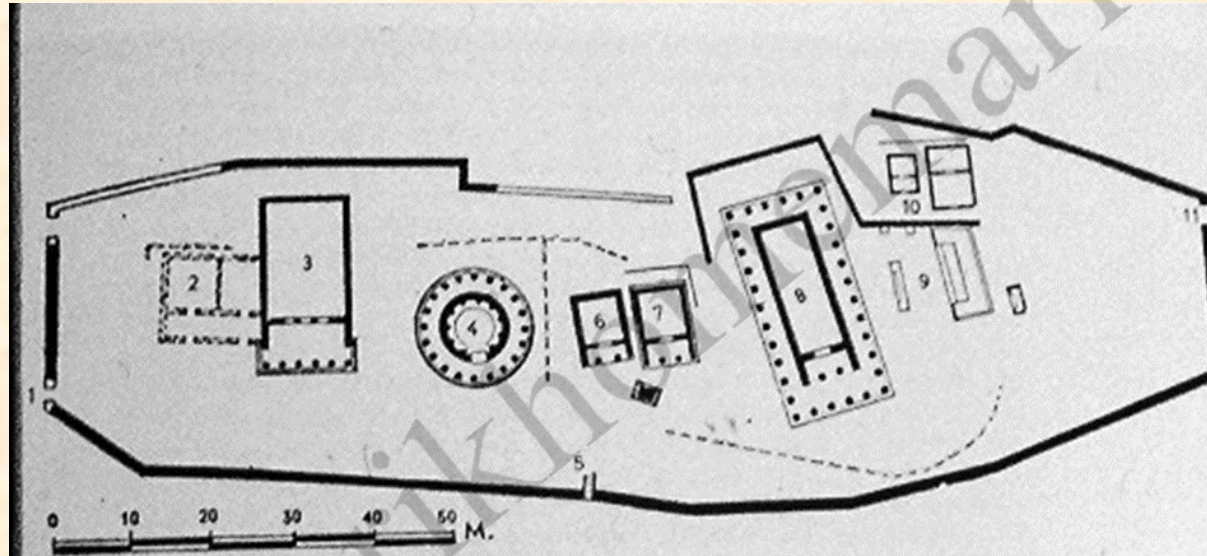
تصویر آکروپولیس
آتن متعلق به دوره
تسلط رومیان که
ورودی به محوطه
طبق بینش رومی
به صورت مسیری
مستقیم با طول
زیاد و پلکانی در
راستای محور
تقارن «پروپلیا»
تغییر کرده است

مسیر رومی

فضاها و عرصه‌هاک عمومی در شهرهاک یونان

نخستین نمونه‌ها در شهرهای باستانی

محدوده محصور زیارتگاه «آتنا پرونایا» با یک تولوس (معبد مدور)، به مثابه آکروپولیس قدیم دلفی

SANCTUARY OF ATHENA PRONAIA

1. Entrance to the temenos (from the west).
2. A 5th century B.C. building, used by the body of priests.
3. Later temple of Athena Pronaia, built of stone.
4. Tholos.
5. Stairway leading through the enclosure into the temenos.
6. The so-called Treasury of Massalia.
7. Doric treasury.
8. Archaic temple of Athena Pronaia, built of poros.
9. Levelled area with altars.
10. Temple-shaped buildings, possibly belonging to the temenos of the hero Phylakos.
11. Entrance to the temenos (from the east).

نیایشگاه‌ها کههن دلفی برای آتنا پرونایا

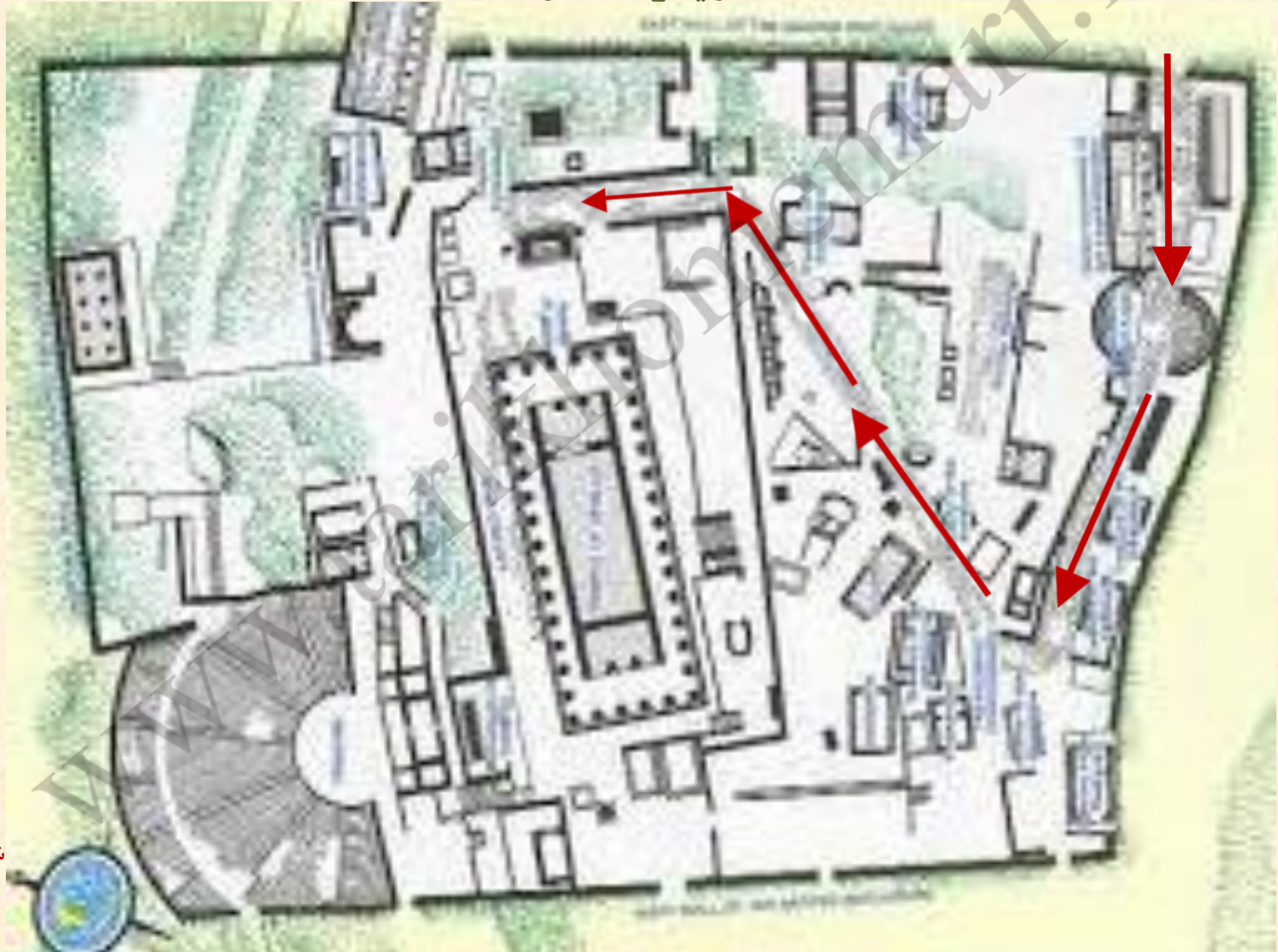
معبد مدور یا تولوس در زیارتگاه
«آتنا پرونایا» و
مغاره و چشمه اوراکل (پیشگوی
دلفی (عکس راست، پایین)

محل اوراکل دلفی (زنان پیشگو در معبد دلفی) و
چشمه‌ای که در آن تطهیر می‌کردند.

فضاها و عرصه‌هاک عمومی در شهرهاک یونان

۱- آکروپولیس دلفی در دوره هلینیستی، هنوز مسیر دسترسی غیر مستقیم و به تبع تیوگرافی حالت زیگزاگ دارد.

شمال

بازسازی تصویر آکروپولیس دلفی

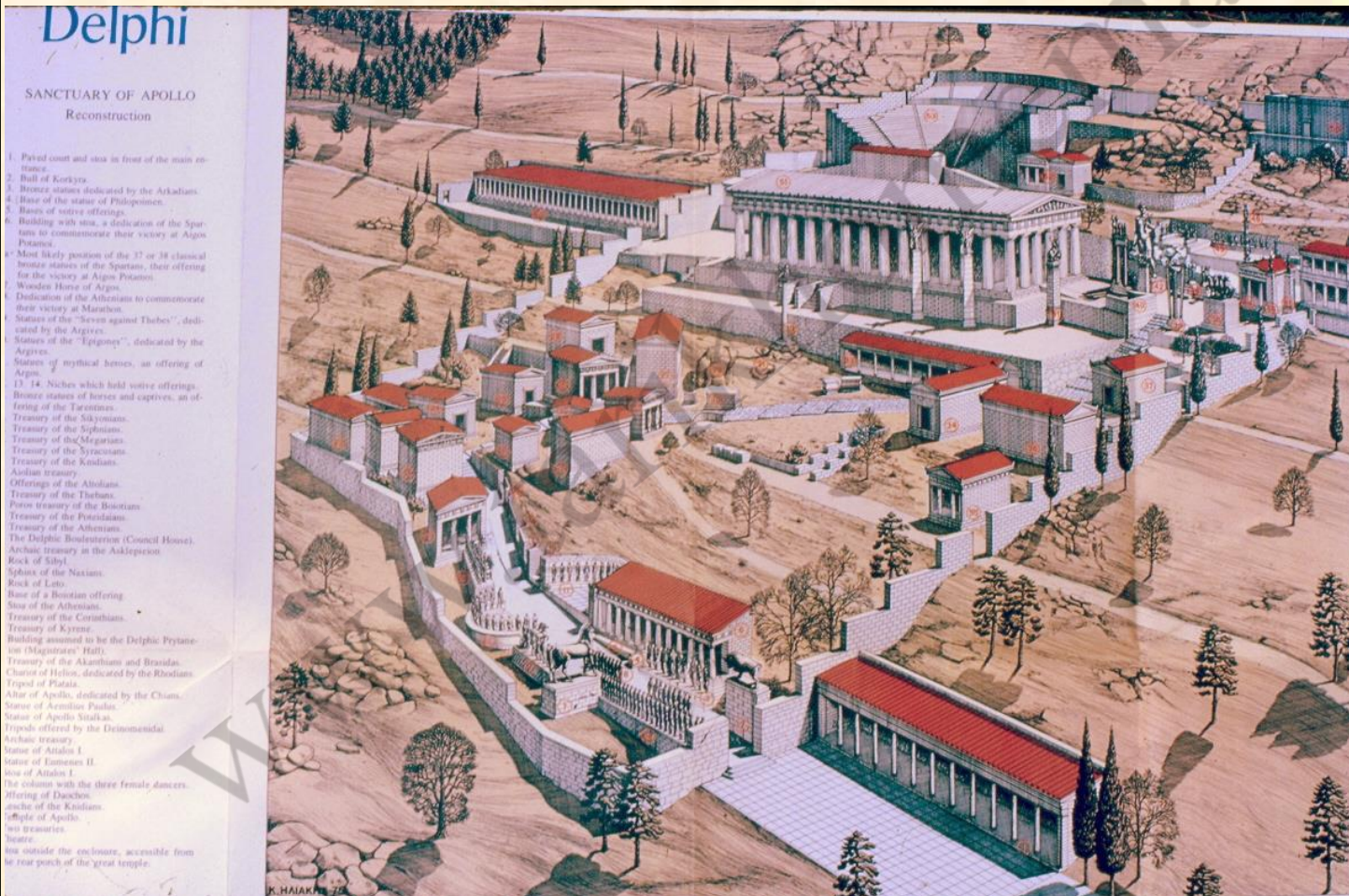
و تأثیر شهر که در بالای آکروپولیس است.

مسیر حرکت در شیب تپه به صورت زیگزاگ است و در نتیجه با محور تقارن معبد اصلی و هیچ بنای دیگری نسبتی ندارد.

نقشه صفحه پیش در جهت درست.

شیب تند تپه و مسیرهای منطبق بر توپوگرافی و غیر مستقیم نسبت به بنای معبد اصلی که در فضا سازی یونانی اصلی است متفاوت با فضا سازی رومی

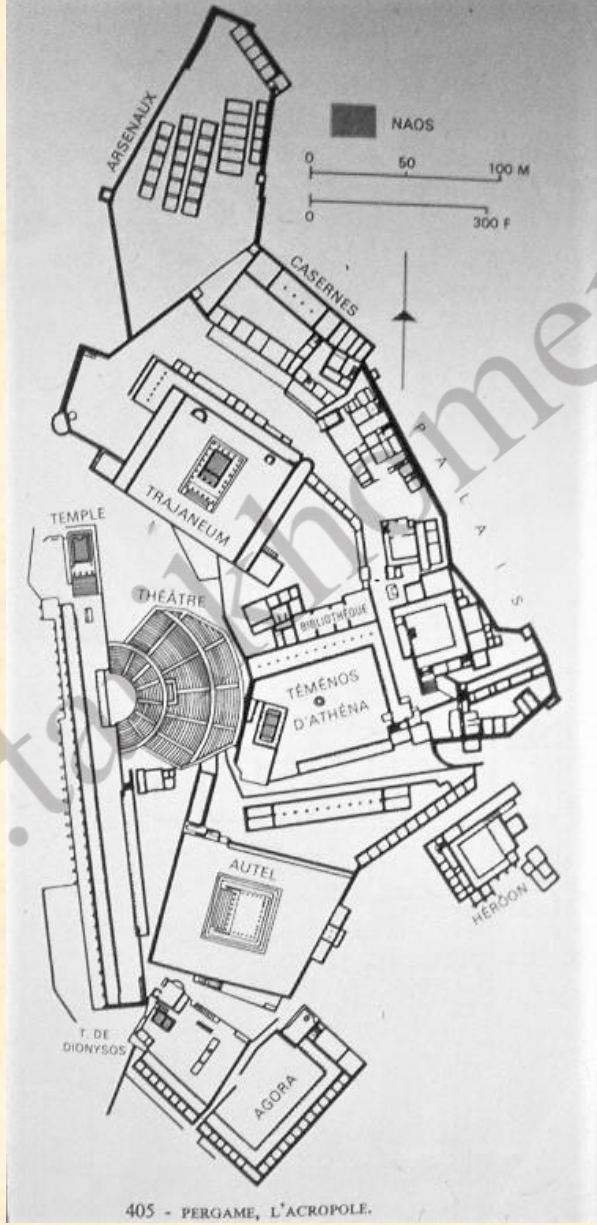
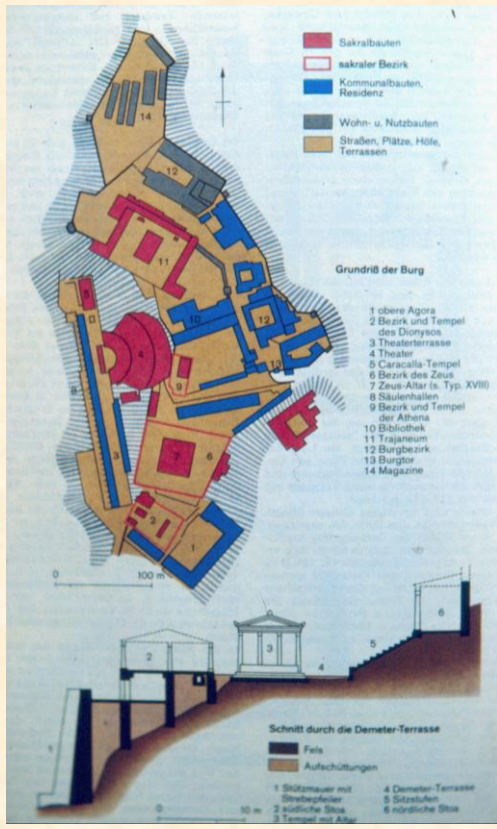
Delphi

SANCTUARY OF APOLLO
Reconstruction

1. Paved court and stoa in front of the main entrance.
2. Ball of Korkyra.
3. Bronze statues dedicated by the Akadians.
4. Base of the statue of Philopomen.
5. Basin of votive offerings.
6. Building with stoa, a dedication of the Spartans to commemorate their victory at Algeon Potamos.
7. Most likely position of the 37 or 38 classical bronze statues of the Spartans, their offering for the victory at Algeon Potamos.
8. Wooden Horse of Argos.
9. Dedication of the Athenians to commemorate their victory at Marathon.
10. Statues of the "Seven against Thebes", dedicated by the Argives.
11. Statues of the "Egiponeoi", dedicated by the Argives.
12. Statues of mythical heroes, an offering of Argos.
- 13, 14. Niches which hold votive offerings. Bronze statues of horses and captives, an offering of the Tarantines.
15. Treasury of the Siphnians.
16. Treasury of the Megarians.
17. Treasury of the Syracusans.
18. Treasury of the Knidians.
19. Aolian treasury.
20. Offerings of the Aitolians.
21. Treasury of the Thesbians.
22. Poros treasury of the Boiotians.
23. Treasury of the Pythaidians.
24. Treasury of the Athenians.
25. The Delphic Bouleuterion (Council House).
26. Archaic treasury in the Asklepieion.
27. Rock of Silyb.
28. Sphinx of the Naxians.
29. Rock of Lato.
30. Base of a Boiotian offering.
31. Stoa of the Athenians.
32. Treasury of the Corinthians.
33. Treasury of Kyrene.
34. Building assumed to be the Delphic Prytaneion (Magistrates' Hall).
35. Treasury of the Akarnanians and Brasidas.
36. Chorus of Hyllos, dedicated by the Rhodians.
37. Tripods of Plataea.
38. Altar of Apollo, dedicated by the Chians.
39. Statue of Arminios Pades.
40. Statue of Apollo Sitalis.
41. Tripods offered by the Detromontai.
42. Archaic treasury.
43. Statue of Altalos I.
44. Statue of Isonomen II.
45. Stoa of Altalos I.
46. The column with the three female dancers.
47. Offering of Daoschos.
48. Ache of the Knidians.
49. Stope of Apollo.
50. Two treasuries.
51. Stairs.
52. Stoa outside the enclosure, accessible from the rear porch of the great temple.

آکروپولیس پرگامون دوره هلنیستیک

شهر - قلعه پرگامون یا آکروپولیس پرگامون که مجموعه‌ای از کاخ‌ها و بناهای مقدس و تراس‌ها در بالای تئاتری بوده است که در دوره هلنیستیک ساخته می‌شود خطوط و لکه‌های سیاه مربوط به دوران آنتیک (باستان) و خصوصاً و لکه‌های قهوه‌ای مربوط به دوره هلنیستیک هستند.

این شهر کهن در دوره هلنیستی پایتخت منطقه می‌شود و مهمترین شاهکار معماری آن دروه را درخود داشته است که به مذبح زئوس یا مذبح پرگامون مشهور است. شهر در اشغال رومی‌ها در می‌آید و تا دوره بیزانس به حیات خود ادامه می‌دهد.

مذبح زئوس یا مذبح پرگامون. اکنون در موزه برلین

فضاها و عرصه‌هاک عمومی در شهرهاک یونان

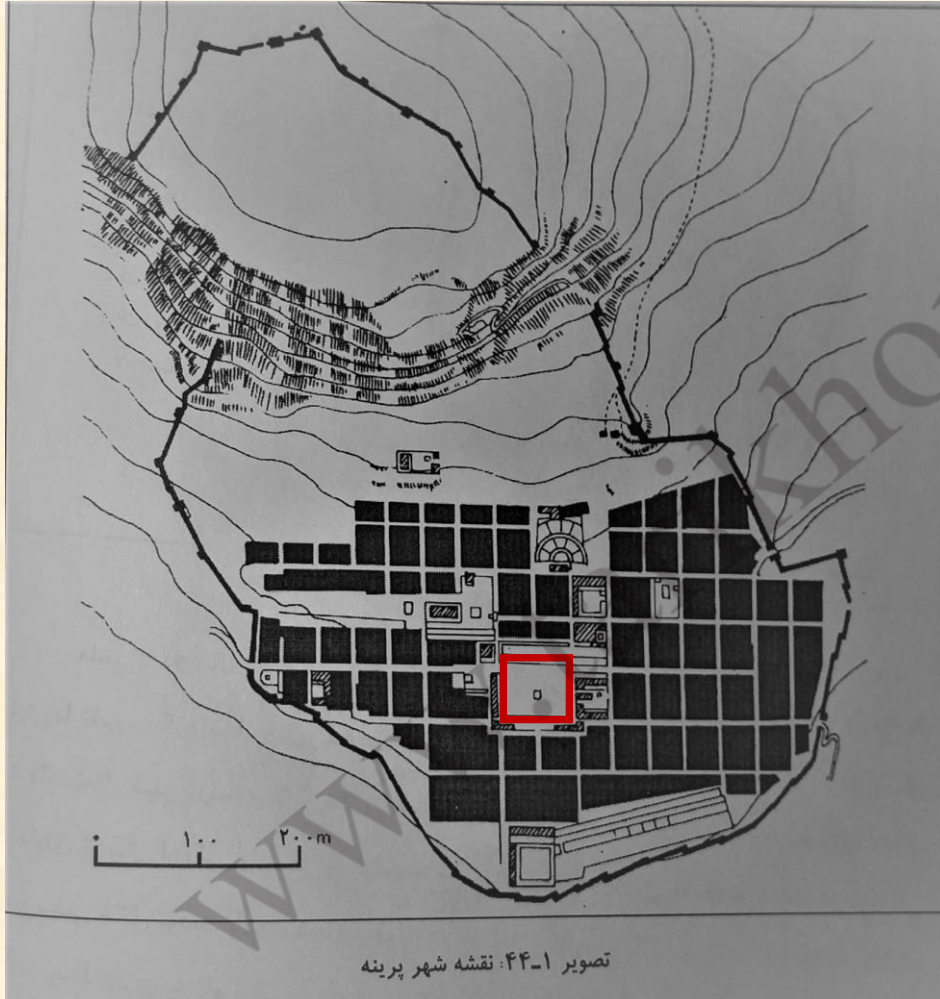
۲- آگورا (میدان شهر یونانی)

محوطهٔ عظیم آگورای آتن در پایین دست اکروپولیس، اکنون به‌عنوان یک سایت باستانی حفظ شده‌است.

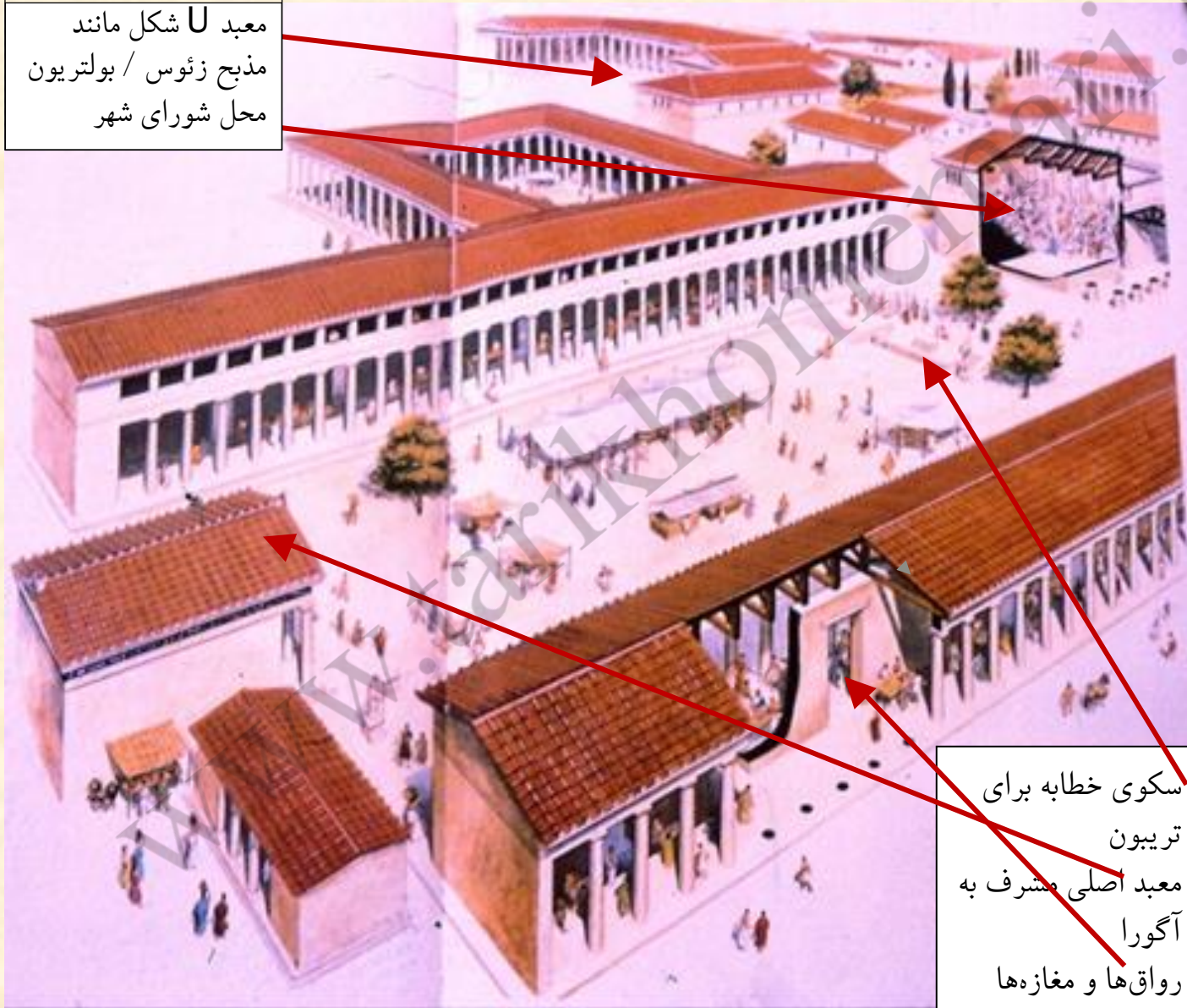
آگورا

(میدان شهرهای یونانی، میلئوس و پرینه)

آگورا (میدان شهر یونانی)

معبد U شکل مانند
مذبح زئوس / بولتریون
محل شورای شهر

طرح تخیلی یک
آگورای دوره
هلنیستیک که برخی
معابد از
آکروپولیس‌ها پایین
آمده و در داخل شهر
و مشرف به آگورا
نیز ساخته می شدند.
در این جا هنوز
شورای شهر و نظام
دموکراتیک برقرار
است.

سکوی خطابه برای
تریون
معبد اصلی مشرف به
آگورا
رواق‌ها و مغازه‌ها

بنای انتهای آگورا
تالار شورا یا
بولتریون است.

پولیس، شهرک خودگردان با نظام برده دارک

داراک مراکز اجتماعی فعال براک جامعه‌اک تاجرپیشه

تمدن یونان باستان در مقایسه با تمدن‌های مصر و میانرودان و ایران و هند، دارای مردمی با هستی‌شناسی زمینی و این جهانی و انسان محور بودند:

در میتولوژی یا خدانشناسی یونان خدایان، خالق عالم و تعیین کننده مشیت انسان‌های زمینی نیستند، باور بر این بود که خدایان ارباب انواع یا نمونه غایی نیرهای هستی و خصلت‌های انسانی هستند و البته رفتارهایشان به نوعی در زندگی انسان‌ها تأثیر دارد، از این رو معابد را می‌ساختند و قربانی و فدیة می‌دادند.

«رب النوع»ها دارای صورت و صفات انسانی بودند و جایگاهشان نه در آسمان‌ها بلکه در کوه المپ بود. میتولوژی یونان پیچیدگی‌های خاص خود را دارد اما هستی‌شناسی مبتنی بر این میتولوژی، زمینه پیدایش فلسفه در یونان شد، که بر خلاف هند، ایران و مصر، بر مبنای تحلیل طبیعت و انسان و رابطه این دو بود.

متفکران یونانی به دلایل مختلف از جمله تأثیرات میتولوژی یونان، تفکرات طبیعت‌گرایانه و انسانمدار داشتند و افراد جامعه نیز به دلیل آزادی از بند کشاورزی مرسوم در تمدن‌های اولیه، و وابستگی به نظام تجاری، خیلی زود و در ۵۰۰ پیش از میلاد خود را از قید حکومتگران منفرد خود محور (تیران‌ها = جبارها) رها کرده و نظامی را پی‌ریزی کردند که به «دموکراسی آتن» منجر شد.

دولت‌شهرهای یونانی ماهیتاً متفاوت با دولت‌شهرهای میانرودان بودند. «پولیس» یک واژه یونانی است که اصطلاحاً دولت‌شهر ترجمه شده اما از نظر ساختار اجتماعی و کالبد شهری ویژگی‌های منحصر به فردی دارد.

یک ویژگی کالبدی پولیس داشتن فضای مرکزی بازار و فضاهای متعدد و متنوع اجتماعات آیینی - فرهنگی مردمی است که فعالیت جمعی در آن‌ها وابسته به معابد و یا مانند روم وابسته به نظام حکومتی نبوده است.

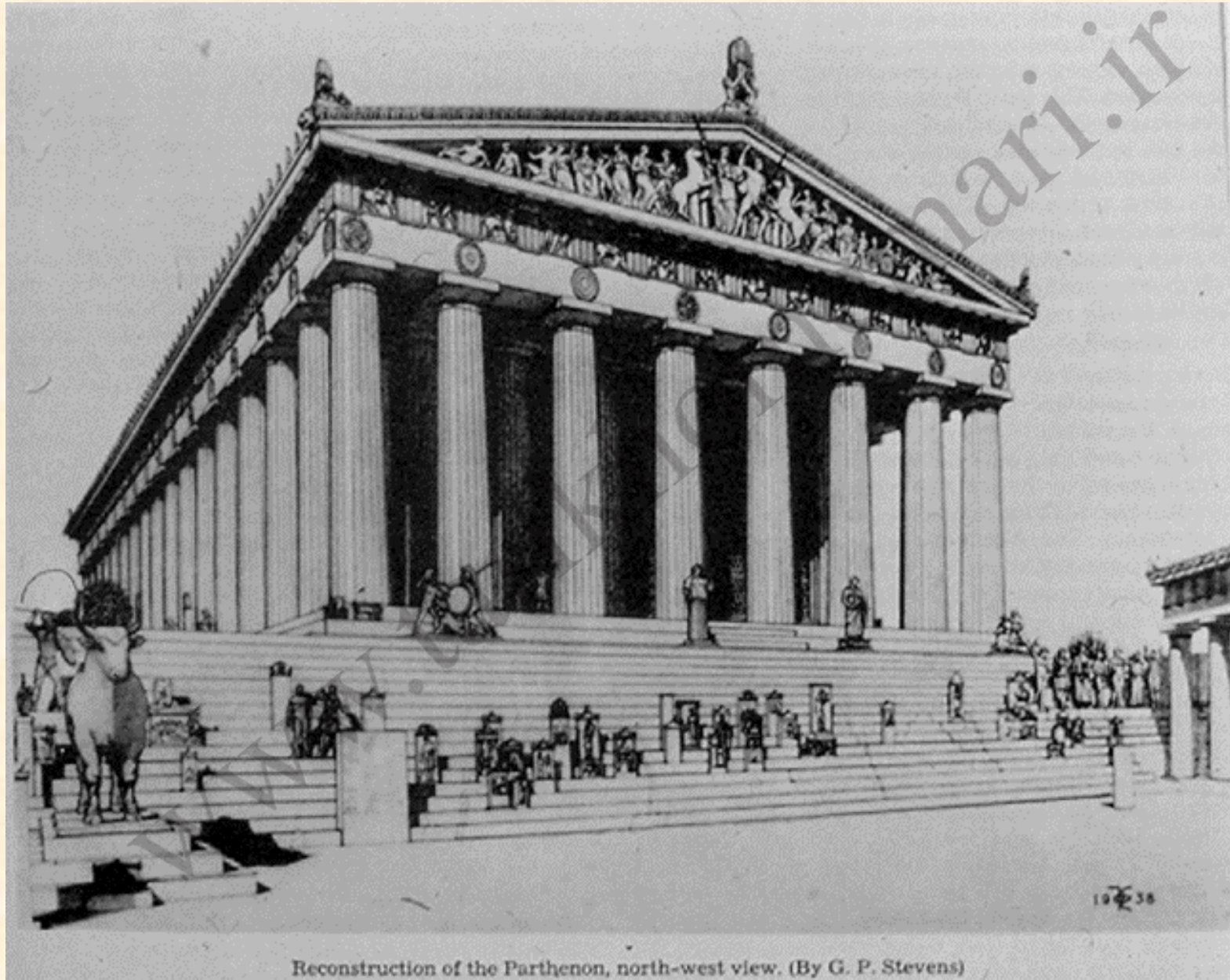
انواع تجمعات مذهبی در جنگل‌ها یا باغ‌های مقدس در نیایش نیروهای طبیعت در یونان

نقش اصلی زنان در بعضی جشنواره‌ها مانند آیین «ادونیس»

اجتماع آیینی در مقابل معبد پارتنون در آکروپولیس آتن

Reconstruction of the Parthenon, north-west view. (By G. P. Stevens)

در دوره
کلاسیک هر
پولیس
آکروپولیسی
داشت که
جایگاه معابد
و مرکز مهم
اجتماعات
آیینی بود.

اجتماعات
مذهبی،
مراسم نیایش
و قربانی همه

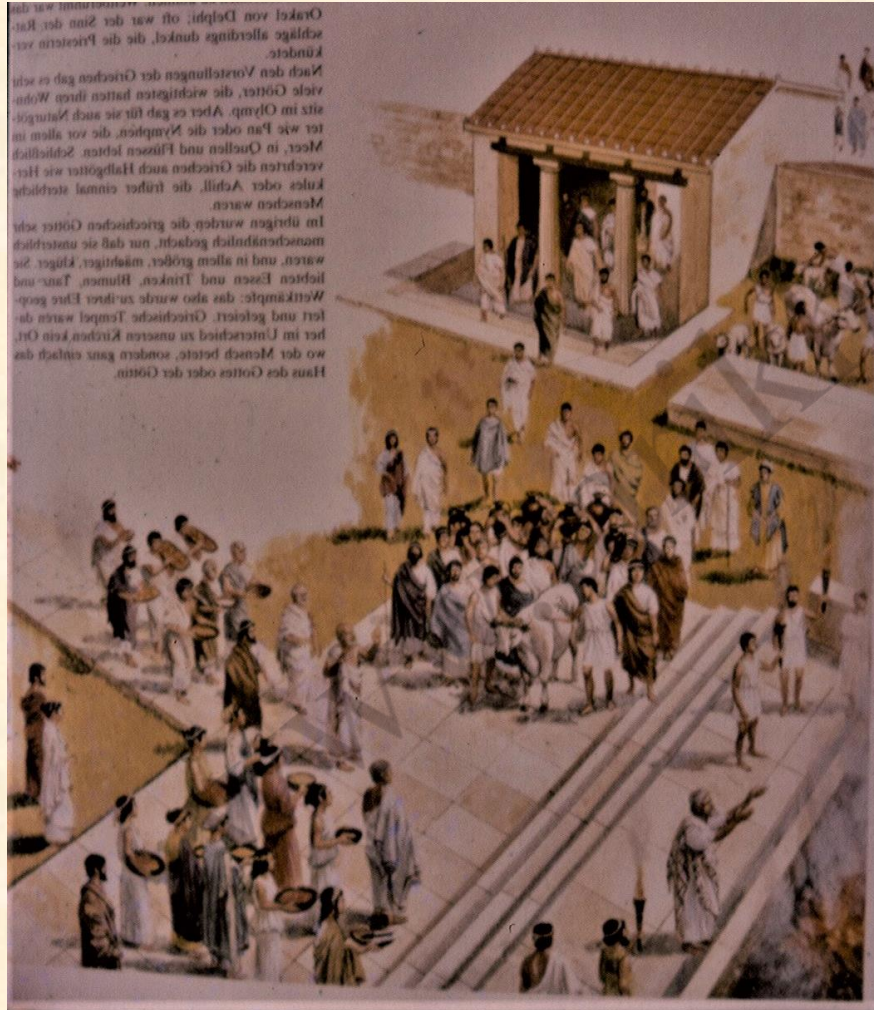
در بیرون
معابد و در
محوطه

آکروپولیس

انجام
می شدند.

انواع اجتماعات شهری:

مراسم سخنرانی یا «خطابه» و بازار در آگورا بود،
مراسم آیینی در مقابل معابد و یا در تئاترها (با
نمایش موضوعات میتولوژیک) و یا ورزشگاه‌ها بودند.

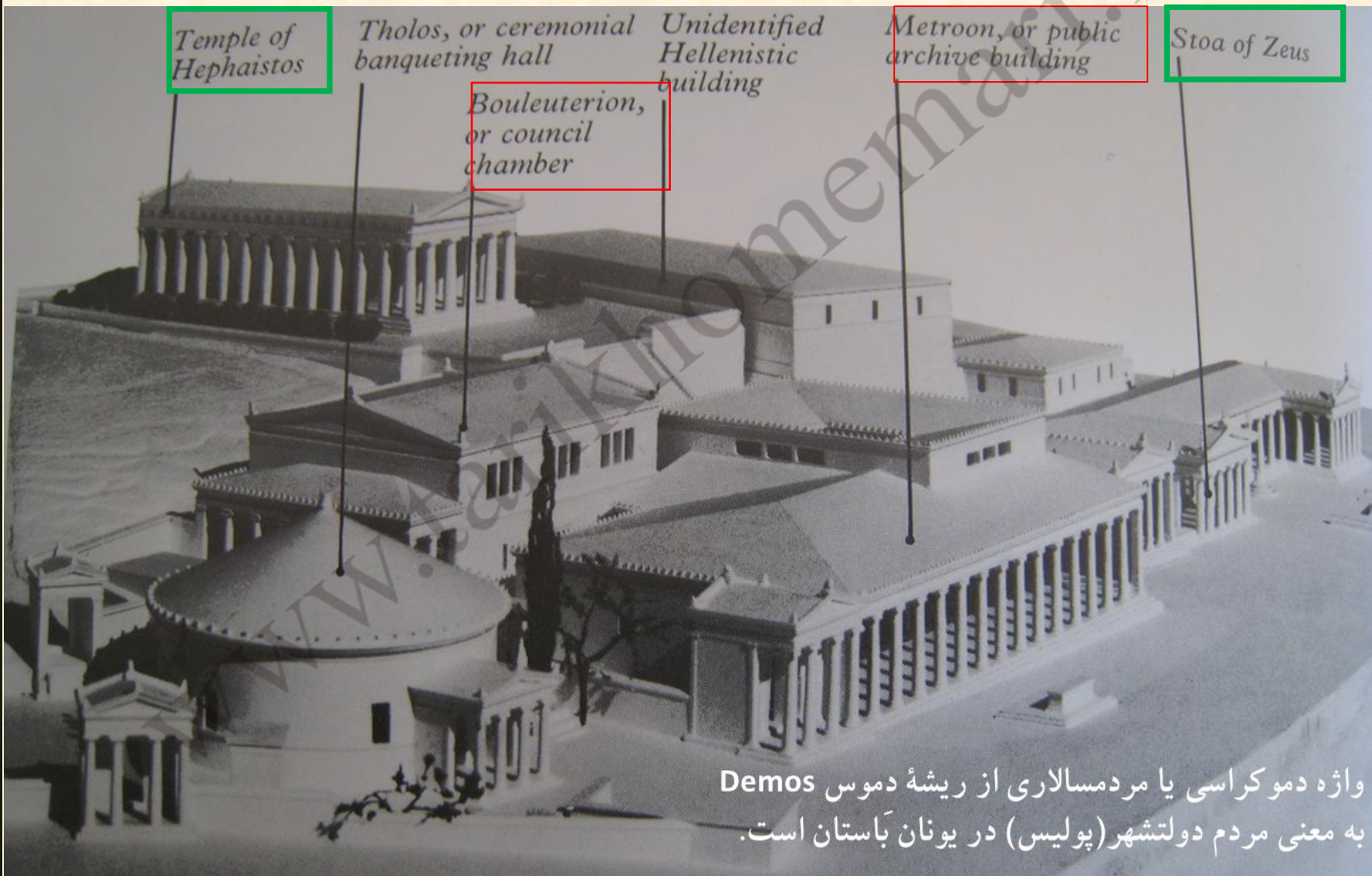
هنر خطابه در یونان باستان بسیار اهمیت داشت و خطیبان معروفی داشتند که مردم را مسائل پولیس‌شان آشنا می‌کردند، مانند دموستین.

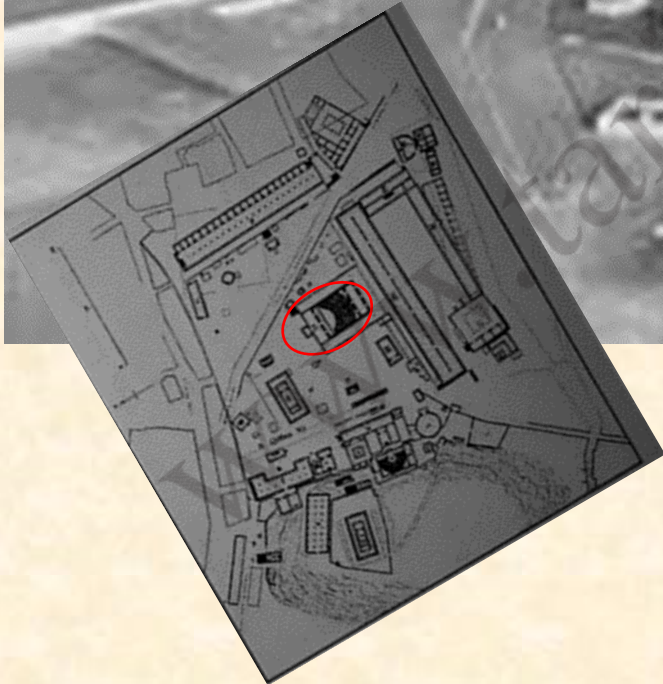
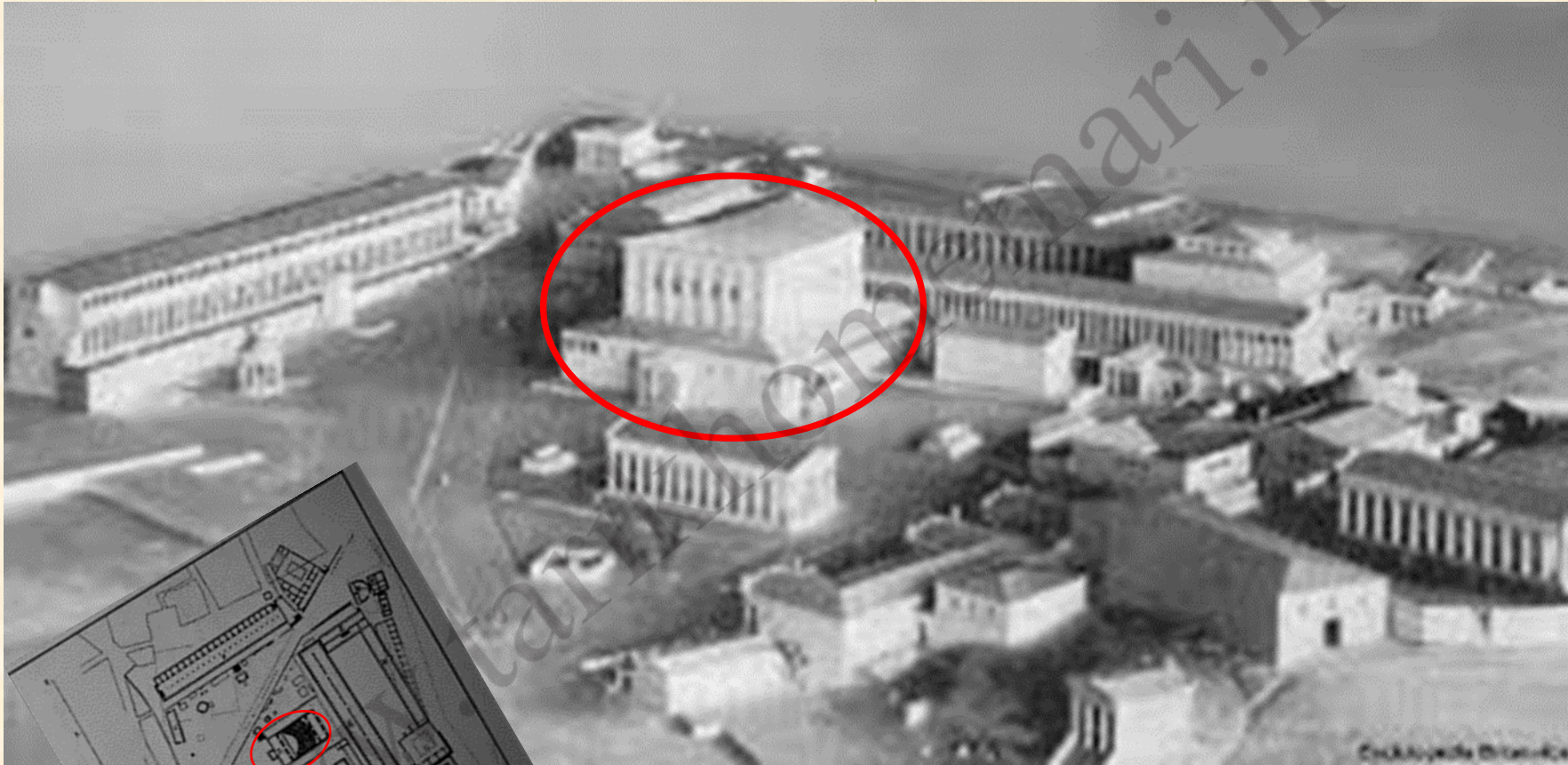
فضاهاک مهم اجتماعی در مرکز پولیس

به این فضاها در دوره هلنیستی، معبد و مذبح هم اضافه شده است.

شهری خودمختار و دارای قراردادهای تجاری و سیاسی با دیگر شهرها، نیازمند یک آرشیواست (مترون) است و در نزدیک «بولتریون» یا شورای شهر نیز یک «تولوس» یا تالار ضیافت مدور قرار دارد. (Tololos), (Metroon), (buleterion).

بازسازی تصویرک فضاهاک عمومی در مرکز شهر آتن در مرکز شهر آگورای غیر منتظم آتن قرار دارد و بناها در اطراف آن هستند.

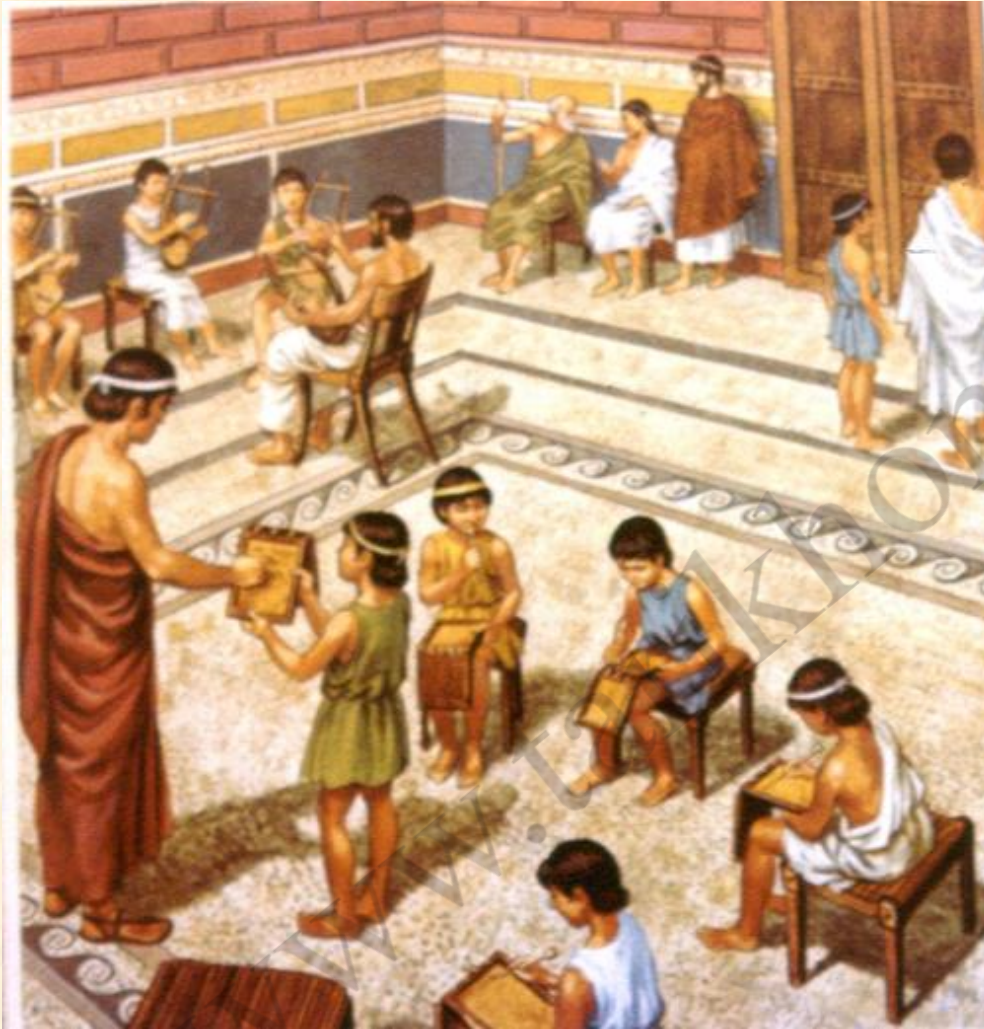
نقشه بازسازی و ماکت نشان می‌دهد که جاده معروف «پان آتنائیک» به صورت مورب از وسط میدان عبور می‌کرده و ساختمان عظیم دو طبقه بولتریون یا ساختمان شورای شهر است. ساختمان‌های طویل رواق دار بازار یا ردیف مغازه‌ها با پیاده روهای سرپوشیده هستند.

تناسبات فضایی و عرض رواق‌هایی که بعضاً دو راهه بودند؛ در شهرهای یونانی.
نمونه: رواق آگورا یا بازار آتن باستان که محل قدم زدن و خرید و ملاقات‌های اجتماعی بوده‌است.

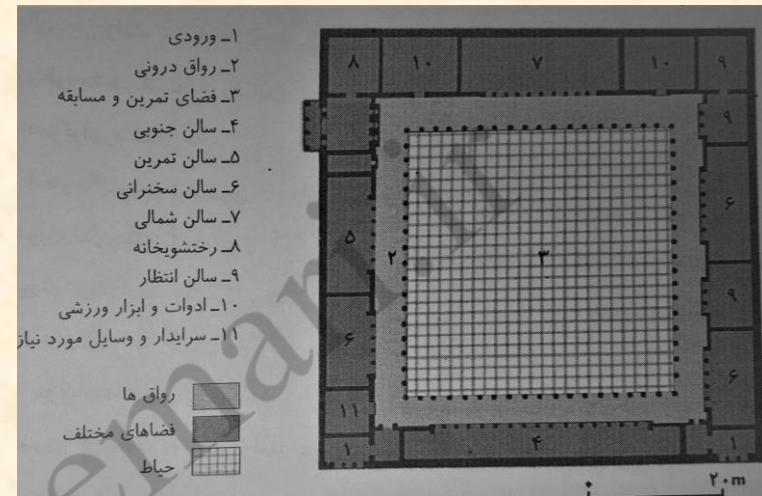

The Agora, or market-place, in Athens, here

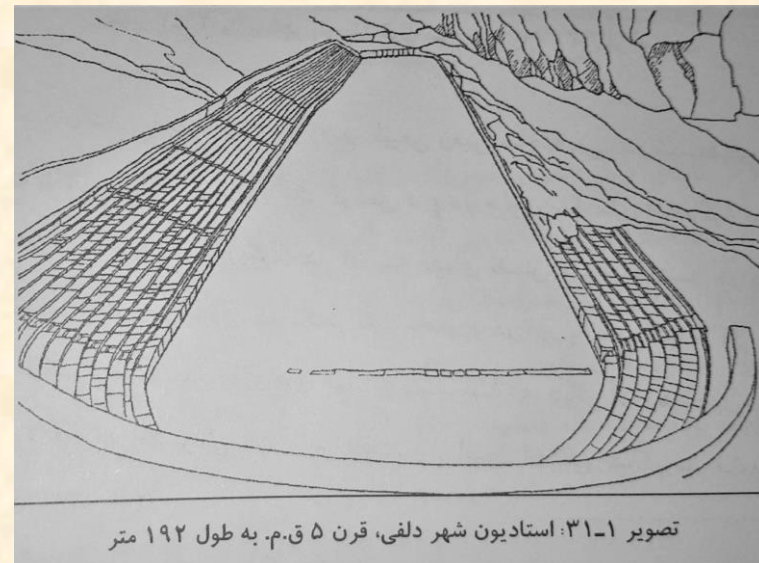
۳- آموزشگاه‌ها یونان کلاسیک

تصویر تصویری از مدرسه‌ای برای کودکان و نوجوانان که در هر گوشه هنر یا علمی آموزش داده می‌شده است.

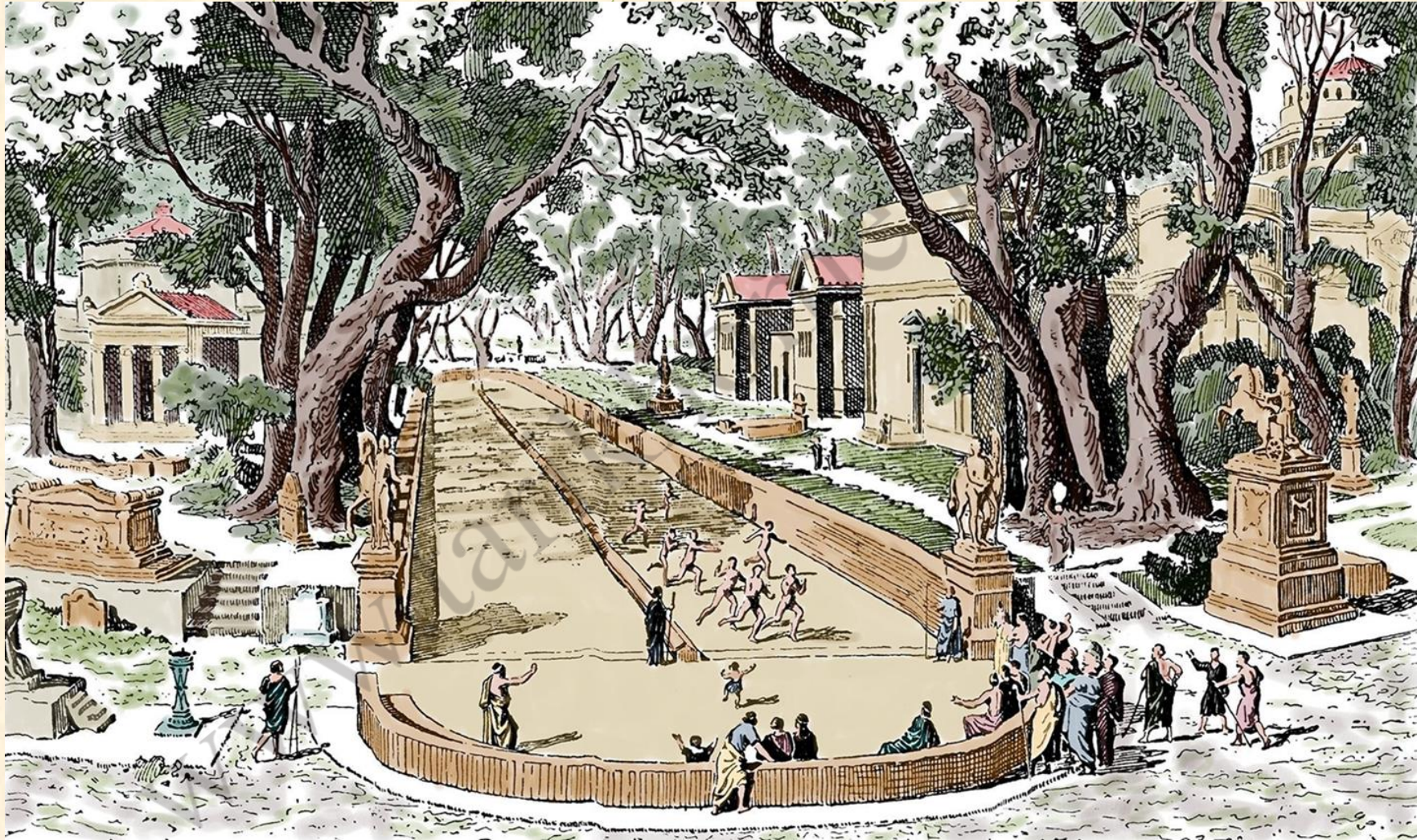

بنای پالائسترا (ژیمنازیوم) در اَلِپیا
محل آموزش کشتی و ژیمناستیک و ورزشهای داخل سالن

بازمانده استادیوم (استادیون) شهر دلفی، محل
ورزش‌های میدانی

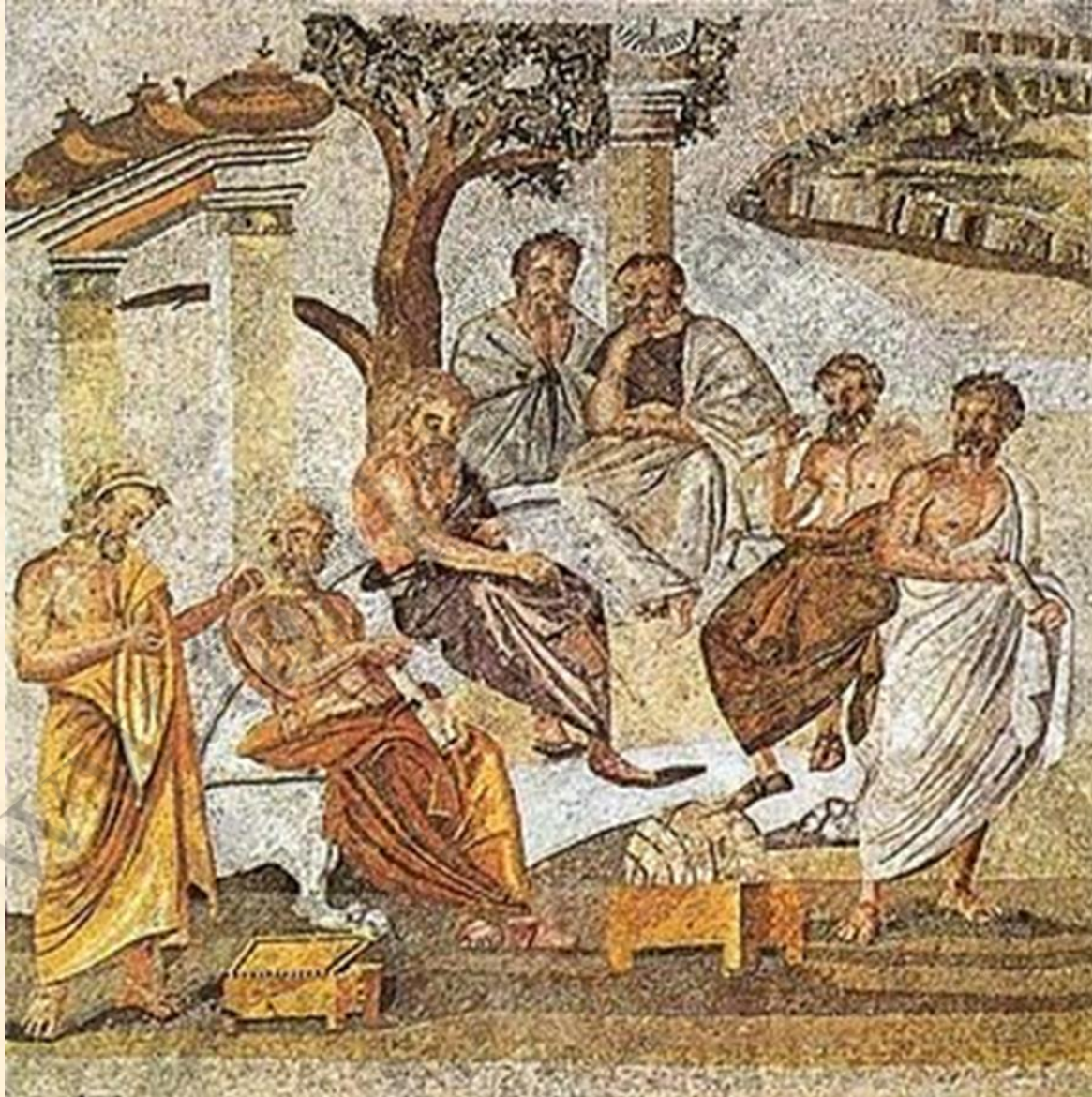
۳- آموزشگاه- ورزشگاه استادیوم (استادیون)

بازی‌های المپیک نقش مهمی در پیدایش ورزشگاه‌ها در یونان داشته‌است. یونانیان برخلاف رومی‌ها میدان‌های اسبدوانی و ارابه‌رانی که محل تمرین‌های جنگی بودند را، نداشتند.

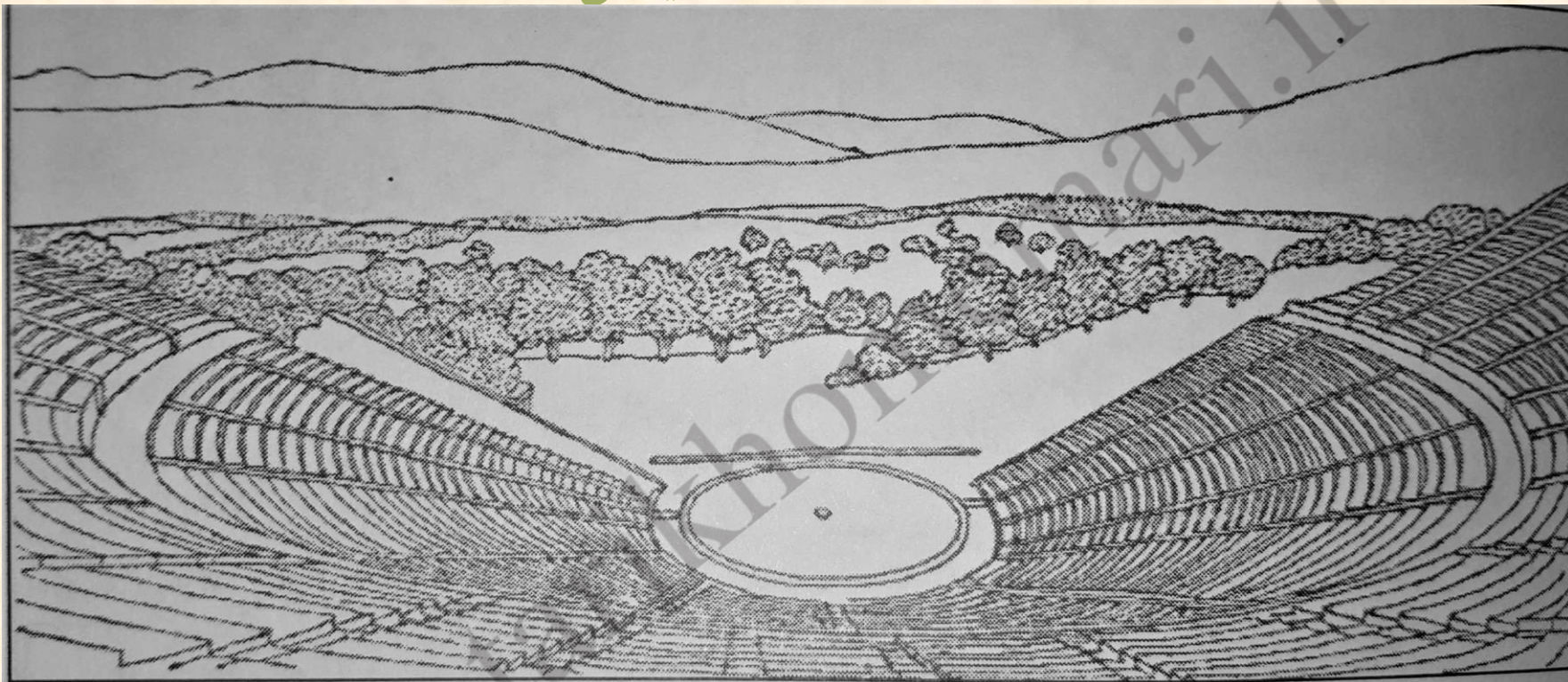
۳- آکادمی افلاطون

نقاشی به روش موزائیک بازمانده از دوران کلاسیک، تصویری از مجمع فلاسفه در آکادمی

۴- تئاتر و قدمت ساخت آن در یونان

تا آغاز دوران هلنیستی

تصویر ۱-۲۹: تئاتر شهر پلوپونز، قرن سوم ق.م. با ۱۴۰۰ نفر جمعیت

بسیاری از تئاترهای یونانی بخصوص در آغاز، ساختمان دو طبقه به نام «سن» (تصویر چپ) در پشت دایره مرکزی را نداشتند (تصویر بالا)، تئاتر یونانی پلانی نیمدایره دارد و اگر پلان دایره یا بیضی شود به آن آمفی تئاتر به معنی «تئاتر دو تایی» می گفتند.

صحنه اجرای نمایش دایره وسط بوده که آن را «ارکستروم» می نامیدند.

تئاترهای یونانی درحاشیه مرتفع شهر و با استفاده توپوگرافی قیفی شکل زمین ساخته می شدند

تئاتر معروف اپیداروس (بازسازی شده)

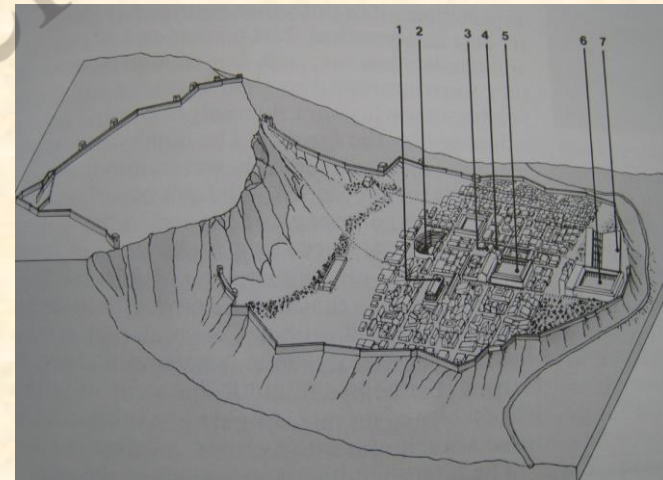

احیاء تئاتر اپیداروس و اجرای نمایش در محل اُرکستروم آن

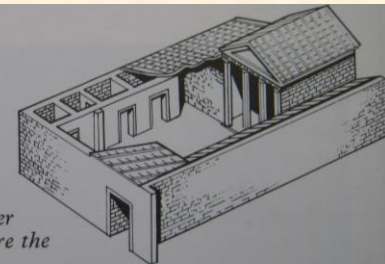

پرینه نمونه
وسعت و نظم بعضی
کولونی‌های یونانی و
تعدد فضاهاى عمومی
شهری در آنها

طرح غالب درخانه‌سازی یونان با فضای اصلی
مگارون، پرینه (مگارون در پی دی اف شرح شده)

HOUSES AT PRIENE were grouped to form complexes of six to eight buildings. The rooms of each house were ranged around an inner space, reflecting in miniature the overall plan of the city.

جمع‌بندی و خلاصه اهم مطالب

- شهر نشینی در منطقه بالکان و جزایر و سواحل دریای اژه از هزاره‌های پیش از میلاد آغاز شده بود.
- شهر نشینی «دورین‌ها» در اواخر هزاره دوم پیش از میلاد به صورتی ابتدایی و عقب مانده‌تر از شهرنشینی اقوام قبلی آغاز می‌شود.
- اوج شهر نشینی یونان از ۵۰۰ تا ۳۰۰ پ.م.، یعنی دوره کلاسیک یونان مقارن دوره طلایی یا دموکراسی آتن است.
- دوره کلاسیک یونان اوج شکوفایی فرهنگی و همزمان با شاهنشاهی هخامنشی و پیدایش شهر در معنای پایتخت در ایران است.
- شهر نشینی و تمدن یونان بسیار پس از مصر و میانرودان، اما مهم‌ترین شهرنشینی حوزه مدیترانه است.
- واژه «پولیس» بیانگر نوع شهر و شهرنشینی یونان است همانگونه که واژه «شهر» در تاریخ ایران مفهومی ویژه داشته‌است.
- پولیس‌های یونانی در بین شهرهای تمدن‌های باستانی از چین تا هند و ایران تا میانرودان و مصر، تنها موردی هستند که شهر و ندمدار و دارای عرصه‌های عمومی متعدد شهری هستند.

www.tarikhomemari.ir

شہر و شہرنشینے یونان باستان

پایان بخش سوم

ضمیمه: مختصری از تاریخ یونان برای اطلاعات بیشتر

موقعیت جغرافیایی و طبیعی، در شکل دادن به اوضاع سیاسی اقتصادی و فرهنگی یونان نقش بسیار مهمی داشته است. این وضعیت طبیعی موجب شده که در بخش‌های مختلف یونان، دولت‌های کوچک مستقل با مرکزیت یک شهر درون حصار تشکیل گردند. محصوریت این زیستگاه‌ها از یک سو با دریا و از سوی دیگر با کوهستانهای صعب‌العبور مانع از آن بود که این دولت‌ها مورد تهاجم قرار گیرند، در نتیجه در طول تاریخ استقلال خود را حفظ کردند و حتی کشورگشایی‌های اسکندر نتوانست کشور واحدی در یونان ایجاد کند.

سرزمین اصلی یونان بخصوص شبه جزیره پلوپونز و بعداً کل شبه جزیره بالکان پیش از حمله اقوام شمالی (دورین)ها دارای دو تمدن پیشرفته بود شامل مسینی‌ها و اسپارت‌ها.

در بخش شمالی اقوامی ابتدایی از شاخه‌های آریا-اروپایی طی سده‌ها از استپ‌های جنوب روسیه مهاجرت کرده بودند. این قبایل «دورین» یا «دوری»ها نامیده می‌شدند با فرهنگی ابتدایی. در اواخر هزاره دوم (آغاز هزاره اول پ.م.) این قوم از شمال به سوی جنوب سرازیر شدند و سرانجام در «پلوپونز» دژهای مستحکم «میسن» را ویران و این تمدن را منقرض کردند.

ساکنان قدیمی منطقه یا به اطاعت «دورین»ها درآمدند و یا به جزایر اژه و سواحل غربی آسیای صغیر کوچ نمودند. پس از این، در منطقه چند قرن رکود فرهنگی - تمدنی حکمفرما بود و حتی خط اولیه میسنی‌ها نیز به فراموشی سپرده شد. سپس در اواخر «دوره هومر» (حماسه سرای یونانی)، یونانی‌ها نوعی نگارش جدید را از «فینقی‌ها» کسب کردند.

تمدن یونان در واقع با تولد «دولت شهرها» یا «پولیس»ها آغاز گردید. شرایط خاص جغرافیایی یونان، هرطایفه از اقوام «دوری» را به گونه مستقلی تقسیم نمود، در سواحل این سرزمین که موانع طبیعی بزرگترین عامل استقلال دولت شهرها بود، رفته رفته تمدن باستانی یونان بر پایه دولت-شهرها شکل گرفت. به علت کوهستان‌ها ارتباطات عمدتاً از دریا امکان پذیر بود و این دولت شهرها را با فرهنگ و تمدن جزایر و کشورهای حاشیه مدیترانه آشنا نمود، از جمله با تمدن‌های آخه‌ای (اژه‌ای) و فنیقی و تمدن کرت و سپس تمدن مصر و میانرودان چرا که یونانیان در شرق با «آشورنوین» همسایه شدند. از این طریق زمینه‌های اقتصاد تجاری فراهم و تبادل فرهنگی و رونق اقتصادی، زمینه رشد فرهنگ و هنر یونان شد.

تمدن یونان بر پایه نوعی هستی‌شناسی متکی است که در آن طبیعت، انسان و تعقل مبنا هستند. میتولوژی (خداشناسی) یونان که ریشه در دوران تاریکی دارد با دوران کلاسیک در چارچوب تفکرات فلسفی مبانی هستی‌شناسی فلسفی یونان را شکوفا کرد.

شناخت تمدن یونان، مایه شناخت مبانی مهمی از تمدن جدید غرب است و شناخت این تمدن نیز بدون آشنایی با تمدن‌های شرق و جنوب مدیترانه امکان پذیر نیست. زیرا این تمدن‌ها سهم بزرگی در ایجاد تمدن و هنر یونانی داشته‌اند.

در دوران کلاسیک رشد تفکر فلسفی در یونان، موجب گردید که یونانیان از تفکرات جادویی و افسانه‌ای گذر نموده و علی‌رغم قوت حضور اساطیر در جامعه، تفکر عقلانی و استدلالی و مبحث منطق در یونان متولد شود. در این زمان تیران‌ها یا جباران (افراد مستبد حکومتگر بر هر دولت‌شهر) مورد عدم پذیرش قرار گرفتند و مردم دولت‌بشهرها در آگورای شهر (حتی از زمان هومر) به گردهمایی و رایزنی‌های اجتماعی می‌پرداختند تا نهایتاً موفق به سرنگونی حکومت «تیران»‌ها شدند و دموکراسی آتن پدید آمد. اکنون در آتن بود که فلسفه و تاریخ‌نویسی و علم‌جانشین تفکرات قدیمی گردید. (عصر طلایی آتن)

در جامعه تجارت پیشه، آزادی فردی معنایی ذاتی دارد که در جوامع کشاورز جهان باستان چنین مفهومی وجود نداشت. امر تجارت و شکوفایی آن علاوه بر موضوع نسبت فرد و جامعه، دستاورد دیگری داشت که به وسیله دریاوردی در حوزه مدیترانه فراهم شد و آن زمینه خرید و فروش برده و پا گرفتن یک نظام اجتماعی - اقتصادی برده‌دار بود. در بین تمدن‌های باستانی فقط یونان و روم هستند که ساختار اجتماعی - اقتصادی‌شان بر پایه نظام برده‌داری بوده است. در مصر، میانرودان، ایران، و چین برده در حد خدمتکاران خانگی وجود داشته است اما این جوامع را با عنوان جوامع برده‌دار نمی‌نامند.

در نظام برده‌دار یونان، انسان یا آزاد است و یا برده، انسان آزاد در جامعه به عنوان فرد مستقل **Individuum** شخصیت دارد، و هم این نگرش است که به دموکراسی یونان منجر می‌شود، البته در این دموکراسی، واژه «دموس» به معنی مردم شامل افراد آزاد، مذکر بالای ۲۰ سال و غیر بیگانه است. بنابر این تقریباً دو سوم جامعه شهری در این تعریف نمی‌گنجیدند.

فلاسفه یونان در طبقه بندی موجودات برای انسان اهمیت قائل بودند و ارسطو انسان را حیوان ناطق یعنی دارای قوای منطق و نطق یا سخنگویی (که خود ساختاری منطقی دارد) نام می‌برد. به این ترتیب در این تفکر انسان و قوای عقلانی او واز سوی دیگر، طبیعت که بر اساس نظر فلاسفه بر مبنای نظم **cosmos** و هارمونی پدیدآمده (به عبارتی منطق ریاضی دارد) دو پدیده مهم در فرهنگ یونان هستند.

به این ترتیب نظم و هارمونی، ریاضیات و هندسه مبانی اصلی هنر و فرهنگ یونانی و حتی مدیریت جامعه شدند.

گاهشماری تاریخ یونان باستان

نقطه عطف‌های تاریخی با علامت * مشخص شده

* ۱۰۰۰ پیش از میلاد: مردم یونانی زبان در سرزمین اصلی یونان ساکن شدند. این افراد اولین منطقه شهری خود را بنیان‌گذاری نمودند که پس از سکونت آریاییان در ایران بود.

۷۷۶ پیش از میلاد: اولین مسابقات المپیک، در شهر المپیا، در جنوب یونان برگزار گردید. این مسابقات عامل اتحاد فرهنگی و نماد ملیت کلاسیک یونان بود.

* ۷۵۰ پیش از میلاد: یونانی‌ها به وجود آوردن مهاجر نشین‌ها را در سرتاسر مدیترانه، آغاز کردند. نخست مستعمراتی در جزیره سیسیل و در جنوب ایتالیا، به وجود آوردند.

۵۹۴ پیش از میلاد: قانون‌گذار آتنی، سولون، نخستین قوانین آتن در حوزه سیاست و قضاوت را نوشت.

* ۵۰۷ پیش از میلاد: کلئستنس دموکراسی آتن را تأسیس کرده و عصر کلاسیک آتن آغاز شد.

* ۴۹۴ پیش از میلاد: حمله داریوش به یونان با عنوان جنگ لاده و شکست یونانیان در نزدیکی جزیره لاده.

۴۹۰ پیش از میلاد: داریوش بزرگ، پادشاه هخامنشی، در پشتیبانی از هیپیس، حاکم پیشین آتن، سپاهی را روانه یونان می‌کند. آتنی‌ها در نبرد ماراتون، ارتش مهاجم ایرانیان را شکست می‌دهند.

بنا بر دانشنامه ایرانیکا در سال ۴۹۰ پیش از میلاد جنگی به نام ماراتن بین ایران و یونان در محلی به نام ماراتن در یونان کنونی رخ می‌دهد و ارتش هخامنشی از یونان شکست می‌خورد. این نبرد نخستین پیروزی یونان بر پارس در خشکی بود.

۴۸۰ پیش از میلاد: لشکر پارس، به پادشاهی خشایارشا در نبرد ترموپیل، سپاه اسپارت، را در هم می‌کوبند و سپس آتن را فتح می‌کنند. مدتی بعد ناوگان دریایی پارس و آتن در جنگ سالامیس، درگیر می‌شوند. پس از نیمی از روز درگیری، ناوگان پارس صحنه جنگ را ترک کرده و خشایارشا به سرزمین پارس بازمی‌گردد.

۴۷۹ پیش از میلاد: نیروی زمینی پارس به رهبری مردونیه، برای بار دوم آتن را فتح می‌کند. سپس نیروهای متحد آتن و اسپارت، پارسیان را محاصره کرده و در جنگ پلاته آنان را شکست می‌دهند. تاریخ‌نگاران یونانی از این جنگ به عنوان پایان حضور نظامی پارس در یونان یاد می‌کنند.

* ۴۶۲-۴۲۹ پیش از میلاد: آتن در عصر پریکلس، ژنرال و سیاست‌مدار یونانی، شکوفا شد. بهترین بخش تپه آکروپولیس از جمله معبد بزرگ پارتنون برای ایزدبانو آتنا، در این زمان ساخته شد.

* ۴۰۴-۴۳۱ پیش از میلاد: دو اتحادیه یونان، اتحادیه دلوس به رهبری آتن و اتحادیه پلوپونزی به رهبری اسپارت برای بدست گرفتن کنترل یونان با هم وارد جنگ می‌شوند. این جنگ موسوم به جنگ پلوپونز مدت ۲۷ سال طول کشیده و با پیروزی قطعی و کامل اسپارت که از پشتیبانی کوروش کوچک، شاهزاده هخامنشی برخوردار بود، به پایان رسید. پایان این جنگ با تخریب دیوارهای آتن و نابودی دموکراسی این شهر همراه بود.

اکنون زمینه برای ظهور اسکندر مقدونی و ادعای پان‌هلنیسم او آماده شده بود.

یک نتیجه این داده‌های تاریخی این است که بدانیم ایران هخامنشی با یونان دوران کلاسیک هم عصر و رقیب سیاسی بوده و در عین جنگ‌ها تبادلات فرهنگی بینشان صورت می‌گرفته است. بواقع تمدن ایران در عهد هخامنشیان بیشتر رو به غرب داشته تا به شرق در خود بسته (هند و چین)

آغاز دوره هلنیستیک در جهان باستان و افول هخامنشیان ایران

* ۳۳۸ پیش از میلاد: فیلیپ اهل مقدونیه، پدر اسکندر، سراسر یونان را فتح می کند. پیروزی فیلیپ، عصر استقلال مناطق شهری یونان را برای مدتی پایان می دهد. پس از او اسکندر مقدونی، دست به کشورگشایی زده و شاهنشاهی ایران و حکومت فرعون مصر را مغلوب می کند

* ۱۸۷ پیش از میلاد: با شکست فیلیپ پنجم مقدونی، رومی ها جای مقدونی ها را در یونان می گیرند.

دستاوردهای فرهنگی دولت - شهرهای یونان در طول دوران قدیم (۵۰۰ قبل از میلاد تا ۵۰۰ میلادی) برای مدت هزار سال جهان غرب را تحت تأثیر قرار داد. دانشمندان یونانی اکتشافاتی در امور طبیعی انجام دادند. فلاسفه یونان نظریاتی در زمینه اداره جوامع به جهان ارائه دادند و هنر و درام یونانی شکوفا شد و تا ۵۰۰ میلادی توسط روم باستان در حوزه مدیترانه ادامه داشت.

ایرانیان و جهان غرب: از سال ۸۷ تا ۸۶ پیش از میلاد جنگ های مهرداد (اشکانیان) شروع می شود و مهرداد ششم (اشکانی) به وسیله رومیان از سرزمین های یونانی و دیگر نقاط اروپا عقب رانده می شود.

اشکانیان و سپس ساسانیان هم عصر تمدن روم و متأثر از آثار تمدنی یکدیگر می شوند.

پایان ضمیمه

www.tarikhmemari.ir